

Samorząd uczniowski jako laboratorium demokracji

1. Wprowadzenie

Samorząd uczniowski może być czymś więcej niż grupą organizującą szkolne wydarzenia, konkursy czy akcje okolicznościowe.

Może być przestrzenią, w której uczniowie uczą się w praktyce:

- reprezentowania interesów innych osób;
- rozpoznawania potrzeb wspólnoty;
- prowadzenia konsultacji;
- podejmowania decyzji;
- odpowiedzialności za wspólne zasoby;
- współpracy;
- dialogu;
- negocjowania;
- rozwiązywania konfliktów;
- rozliczania się z podjętych działań.

Szkoła jest jedną z pierwszych wspólnot, w których młody człowiek może doświadczyć, że jego głos ma znaczenie, ale również że możliwość wpływania na decyzje wiąże się z odpowiedzialnością.

Samorząd uczniowski staje się laboratorium demokracji wtedy, gdy uczniowie nie tylko uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez innych, lecz rzeczywiście:

rozpoznają potrzeby → reprezentują uczniów → proponują rozwiązania → konsultują → współdecydują → działają → informują → rozliczają rezultaty.

2. Dla kogo jest ten toolkit?

Materiał jest przeznaczony dla:

- członków samorządów uczniowskich;
- kandydatów do samorządu;
- uczniów zainteresowanych życiem szkoły;
- opiekunów samorządu uczniowskiego;
- wychowawców;
- nauczycieli;
- pedagogów;
- dyrekcji;
- szkolnych zespołów projektowych.

Poszczególne narzędzia można wykorzystywać oddzielnie albo łączyć je w całoroczny cykl pracy samorządu.

3. Samorząd uczniowski – od organizowania do reprezentowania

Samorząd uczniowski często jest kojarzony przede wszystkim z:

- dyskotekami;
- dniami tematycznymi;
- kiermaszami;
- dekorowaniem szkoły;
- konkursami;
- akcjami charytatywnymi.

Takie działania mogą być wartościowe, ale nie wyczerpują roli samorządu.

Samorząd może pełnić co najmniej pięć funkcji.

Reprezentacja

Przedstawianie potrzeb i opinii uczniów.

Konsultacja

Pozyskiwanie opinii społeczności szkolnej przed podjęciem decyzji.

Inicjowanie

Proponowanie zmian i nowych działań.

Współdecydowanie

Uczestniczenie w podejmowaniu części decyzji dotyczących życia szkoły.

Budowanie wspólnoty

Tworzenie przestrzeni współpracy pomiędzy uczniami, nauczycielami, dyrekcją i innymi osobami związanymi ze szkołą.

Pytanie do samorządu

Gdyby samorząd przez miesiąc nie organizował żadnego wydarzenia, w jaki sposób uczniowie nadal odczuwaliby, że ich reprezentuje?

4. Czy nasz samorząd naprawdę reprezentuje uczniów?

Sam fakt wyboru przedstawicieli nie oznacza jeszcze, że samorząd zna potrzeby całej społeczności.

Warto regularnie sprawdzać:

- czy uczniowie wiedzą, kto ich reprezentuje;
- czy wiedzą, jak zgłosić problem;
- czy samorząd kontaktuje się z różnymi klasami;
- czy działania wynikają z rzeczywistych potrzeb;
- czy informacje o decyzjach wracają do uczniów;
- czy głos mniej aktywnych osób również jest słyszany.

Szybki audyt samorządu

Oceń każde zdanie w skali od 1 do 5.

1 – zdecydowanie nie

5 – zdecydowanie tak

- Uczniowie wiedzą, kto należy do samorządu.
- Uczniowie wiedzą, jak skontaktować się z samorządem.
- Samorząd regularnie pyta uczniów o ich potrzeby.
- Uczniowie otrzymują informacje o działaniach samorządu.
- Samorząd konsultuje ważniejsze decyzje.
- Samorząd reprezentuje również mniej aktywnych uczniów.
- Uczniowie mogą zgłaszać własne inicjatywy.
- Samorząd potrafi przedstawić dyrekcji konkretne propozycje.
- Samorząd informuje o efektach swoich działań.
- Uczniowie mają poczucie, że działalność samorządu ma znaczenie.

Po wykonaniu audytu

Wybierz trzy obszary:

DZIAŁA DOBRZE

WYMAGA POPRAWY

MUSIMY ZACZĄĆ TO ROBIĆ

5. Diagnoza potrzeb społeczności szkolnej

Dobre działanie samorządu powinno zaczynać się od pytania:

Czego potrzebują uczniowie?

Nie:

„Co chcemy zorganizować?”

Diagnoza pozwala odróżnić rzeczywisty problem od pomysłu, który wydaje się atrakcyjny grupie najbardziej aktywnych uczniów.

Źródła informacji o potrzebach

Samorząd może wykorzystywać:

- ankiety;
- rozmowy z klasami;
- skrzynkę pomysłów;
- formularz internetowy;
- spotkania otwarte;
- konsultacje;
- rozmowy z wychowawcami;
- obserwację;
- analizę zgłaszanych problemów;
- spotkania z przedstawicielami klas.

6. Narzędzie: Mapa potrzeb uczniów

Wypełnij tabelę na podstawie informacji zebranych od uczniów.

Obszar	Co działa dobrze?	Co jest problemem?	Kogo problem dotyczy?	Jak ważny jest problem?
Nauka				
Przerwy				
Bezpieczeństwo				
Relacje				
Przestrzeń szkolna				
Informacja				
Zajęcia dodatkowe				
Wydarzenia				
Dostępność				

Obszar	Co działa dobrze?	Co jest problemem?	Kogo problem dotyczy?	Jak ważny jest problem?
Inne				

Następny krok

Wybierz maksymalnie trzy problemy, którymi samorząd powinien zająć się w pierwszej kolejności.

Przy wyborze uwzględnij:

- liczbę osób, których problem dotyczy;
- znaczenie problemu;
- możliwość wpływu samorządu;
- pilność;
- dostępne zasoby.

7. Problem, potrzeba czy pomysł?

Samorząd powinien potrafić rozróżnić trzy rzeczy.

Problem

„Podczas długich przerw uczniowie nie mają gdzie spokojnie usiąść.”

Potrzeba

„Potrzebna jest przestrzeń do odpoczynku.”

Pomysł

„Kupmy kanapy i ustawmy je na korytarzu.”

Pomysł jest tylko jednym z możliwych rozwiązań.

Być może lepszym rozwiązaniem będzie:

- wykorzystanie innego pomieszczenia;
- stworzenie strefy ciszy;
- zmiana ustawienia istniejących mebli;
- udostępnienie określonej sali podczas przerw.

Zasada

Najpierw zrozum problem. Dopiero potem wybieraj rozwiązanie.

8. Narzędzie: Karta diagnozy problemu

Problem

Co się dzieje?

.....

Skąd o tym wiemy?

- ankieta;
- obserwacja;
- zgłoszenia;
- dane;
- rozmowy;
- inne źródło.

.....

Kogo problem dotyczy?

.....

Jak często występuje?

.....

Jakie mogą być jego przyczyny?

.....

Co się stanie, jeśli nic nie zrobimy?

.....

Jakie rozwiązania są możliwe?

.....

9. Kogo reprezentujemy?

Najbardziej aktywni uczniowie nie zawsze reprezentują całą szkołę.

Warto zastanowić się, czy w procesie podejmowania decyzji uwzględniono głos:

- uczniów młodszych i starszych;
- uczniów nowych w szkole;
- osób mniej aktywnych;
- uczniów z niepełnosprawnościami;
- osób o różnych zainteresowaniach;
- uczniów dojeżdżających;
- osób, które nie korzystają z mediów społecznościowych samorządu;
- uczniów, którzy niechętnie wypowiadają się publicznie.

Ćwiczenie: Kogo nie słychać?

Przy każdej ważniejszej decyzji odpowiedz:

Kto zabrał głos?

Kogo nie było w rozmowie?

Czy decyzja może wpłynąć na osoby, które nie uczestniczyły w konsultacji?

Jak można poznać ich stanowisko?

10. Konsultacje uczniowskie

Konsultacje nie oznaczają, że każda decyzja musi być podejmowana w głosowaniu wszystkich uczniów.

Ich celem jest poznanie opinii społeczności przed podjęciem decyzji.

Konsultować można między innymi:

- sposób wykorzystania wspólnej przestrzeni;
- temat wydarzenia;
- zmiany w organizacji życia szkolnego;
- potrzeby dotyczące zajęć dodatkowych;
- sposób przeznaczenia części środków;
- projekty samorządu;
- regulaminy dotyczące życia uczniowskiego.

Dobre konsultacje powinny być:

Jasne

Uczniowie wiedzą, czego dotyczy pytanie.

Dostępne

Każdy ma realną możliwość wypowiedzenia się.

Informacyjne

Uczestnicy znają podstawowe fakty i ograniczenia.

Uczciwe

Nie sugeruje się oczekiwanej odpowiedzi.

Domknięte

Po konsultacji uczniowie dowiadują się, co z ich opiniami zrobiono.

11. Narzędzie: Karta konsultacji

Temat konsultacji

.....

Dlaczego pytamy uczniów?

.....

Co już wiadomo?

.....

Co może zostać zmienione?

.....

Czego nie można zmienić i dlaczego?

.....

Kogo trzeba zapytać?

.....

Jak zbierzemy opinie?

- ankieta;
- spotkanie;
- rozmowy w klasach;
- głosowanie;
- formularz;
- inne.

Jak poinformujemy o wyniku?

.....

12. Jak przygotować dobrą ankietę?

Ankieta powinna dostarczać informacji potrzebnych do podjęcia decyzji.

Unikaj pytań sugerujących odpowiedź.

Słabe pytanie

„Czy popierasz świetny pomysł utworzenia nowej strefy odpoczynku?”

Lepsze pytanie

„Jak oceniasz pomysł utworzenia strefy odpoczynku?”

Możliwe odpowiedzi:

- zdecydowanie popieram;
- raczej popieram;
- nie mam zdania;
- raczej nie popieram;
- zdecydowanie nie popieram.

Warto dodać pytanie:

„Dlaczego?”

Zasady

- pytaj o jedną rzecz naraz;
 - używaj prostego języka;
 - nie zadawaj zbyt wielu pytań;
 - nie zbieraj danych, których nie potrzebujesz;
 - umożliwiał wyrażenie innego stanowiska;
 - informuj, do czego wyniki zostaną wykorzystane.
-

13. Od postulatu do propozycji

Samorząd często zgłasza problemy w formie:

„Chcemy...”

Skuteczniejsze jest przedstawienie:

problemu + danych + propozycji + uzasadnienia.

Zamiast

„Chcemy dłuższych przerw.”

Lepiej

„W ankiecie przeprowadzonej wśród 420 uczniów 64% wskazało, że podczas obecnej przerwy obiadowej trudno zdążyć do stołówki i zjeść posiłek. Proponujemy wydłużenie jednej przerwy o 5 minut i skrócenie dwóch innych przerw o 2–3 minuty. Chcielibyśmy wspólnie przeanalizować możliwość takiej zmiany.”

14. Narzędzie: Karta propozycji samorządu

Problem

.....

Dowody

Skąd wiemy, że problem istnieje?

.....

Kogo dotyczy?

.....

Proponowane rozwiązanie

.....

Korzyści

.....

Możliwe problemy

.....

Koszt lub potrzebne zasoby

.....

Kto musi wyrazić zgodę?

.....

Jak możemy pomóc w realizacji?

.....

15. Mapa wpływu

Nie każdy problem może rozwiązać sam samorząd.

Dlatego warto ustalić:

Kto rzeczywiście może podjąć decyzję?

Przykład

Problem: brak stojaków rowerowych.

Możliwe osoby i grupy:

- samorząd uczniowski;
- dyrekcja;
- organ prowadzący;
- rada rodziców;
- nauczyciele;
- lokalny sponsor;
- urząd gminy.

Narzędzie: Mapa wpływu

Decydent

Kto może podjąć decyzję?

.....

Osoby wspierające

Kto może pomóc?

.....

Osoby, których dotyczy problem

.....

Potencjalni partnerzy

.....

Osoby, które mogą mieć zastrzeżenia

.....

16. Wybory do samorządu jako lekcja demokracji

Wybory są nie tylko sposobem wyłonienia przedstawicieli.

Mogą być okazją do ćwiczenia:

- odpowiedzialności kandydatów;
- świadomego wyboru;
- porównywania programów;
- prowadzenia kampanii;
- debaty;
- tajności głosowania;
- uczciwej konkurencji;
- rozliczania obietnic.

Dobre wybory wymagają jasnych zasad.

Uczniowie powinni wiedzieć:

- kto może kandydować;
- kto może głosować;
- jak zgłosić kandydaturę;
- kiedy odbywa się kampania;
- jakie są zasady kampanii;
- kiedy i jak odbywa się głosowanie;
- w jaki sposób liczone są głosy;
- gdzie ogłaszane są wyniki.

17. Program wyborczy – nie lista życzeń

Program kandydata powinien odpowiadać na trzy pytania:

Co chcę zmienić?

Dlaczego jest to potrzebne?

Jak zamierzam to zrobić?

Obietnica:

„Będzie więcej wycieczek.”

nie jest dobrym punktem programu, jeśli kandydat nie ma wpływu na organizowanie wycieczek.

Lepszy zapis:

„Przeprowadzę konsultację dotyczącą oczekiwań uczniów wobec szkolnych wyjazdów i przedstawię wyniki dyrekcji oraz wychowawcom.”

18. Narzędzie: Karta programu kandydata

Problem 1

.....

Co chcę osiągnąć?

.....

Jak to zrobię?

.....

Od kogo zależy decyzja?

.....

Problem 2

.....

Co chcę osiągnąć?

.....

Jak to zrobię?

.....

Od kogo zależy decyzja?

.....

Moje zobowiązanie

Jeżeli zostanę wybrany/wybrana, będę regularnie informować uczniów o tym, co udało się zrobić, czego nie udało się zrobić i dlaczego.

19. Debata kandydatów

Debata powinna pomagać uczniom porównywać pomysły, a nie służyć konkursowi popularności.

Pytania wspólne dla wszystkich kandydatów

- Jaki problem szkoły uważasz za najważniejszy?
 - Skąd wiesz, że uczniowie również uważają go za ważny?
 - Co realnie może zrobić samorząd?
 - Jak będziesz konsultować decyzje?
 - Jak zamierzasz informować uczniów o swojej pracy?
 - Co zrobisz, jeśli dyrekcja nie zaakceptuje Twojej propozycji?
 - Jak będziesz reprezentować osoby, które na Ciebie nie głosowały?
-

20. Pierwsze spotkanie nowego samorządu

Po wyborach warto ustalić sposób pracy zespołu.

Pytania

- Jakie mamy role?
 - Kto odpowiada za komunikację?
 - Kto prowadzi spotkania?
 - Jak podejmujemy decyzje?
 - Jak dokumentujemy ustalenia?
 - Jak kontaktujemy się z uczniami?
 - Jak często spotykamy się z opiekunem?
 - Jak często przedstawiamy dyrekcji sprawy uczniów?
-

21. Podział ról

Nie każda osoba musi wykonywać te same zadania.

Przykładowe role:

Koordynator

Pilnuje realizacji ustaleń.

Osoba odpowiedzialna za konsultacje

Organizuje ankiety i spotkania z uczniami.

Osoba odpowiedzialna za komunikację

Informuje o działaniach i wynikach.

Osoba odpowiedzialna za projekty

Pomaga planować inicjatywy.

Sekretarz

Dokumentuje decyzje i ustalenia.

Rzecznik uczniów

Zbiera zgłoszenia dotyczące problemów społeczności.

Role mogą być rotacyjne.

22. Jak podejmować decyzje w samorządzie?

Nie każda decyzja wymaga głosowania.

Samorząd może korzystać z:

Konsensusu

Wszyscy akceptują rozwiązanie.

Kompromisu

Każda strona rezygnuje z części oczekiwań.

Głosowania

Decyduje większość.

Delegowania

Grupa przekazuje decyzję osobie odpowiedzialnej za określony obszar.

Przed decyzją warto odpowiedzieć:

- Czy mamy wystarczająco dużo informacji?
 - Czy konsultowaliśmy osoby, których sprawa dotyczy?
 - Czy rozwiązanie jest wykonalne?
 - Czy znamy jego konsekwencje?
-

23. Narzędzie: Protokół decyzji

Sprawa

.....

Dostępne opcje

1.

2.

3.

Kogo konsultowano?

.....

Jak podjęto decyzję?

- konsensus;
- kompromis;
- głosowanie;
- delegowanie.

Decyzja

.....

Uzasadnienie

.....

Kto odpowiada za realizację?

.....

Termin sprawdzenia efektów

.....

24. Od pomysłu do projektu

Każda większa inicjatywa powinna zostać zaplanowana.

Pomocny jest schemat:

Problem → Cel → Działania → Odpowiedzialność → Zasoby → Termin → Rezultat

Przykład

Problem:

uczniowie nie wiedzą, czym zajmuje się samorząd.

Cel:

zwiększenie wiedzy uczniów o działaniach samorządu.

Działania:

- miesięczne podsumowanie;
- tablica informacyjna;
- krótkie informacje dla klas;
- formularz pytań.

Rezultat:

większa liczba uczniów wie, jak zgłosić sprawę do samorządu.

25. Karta projektu samorządu

Nazwa projektu

.....

Problem

.....

Cel

.....

Odbiorcy

.....

Działania

1.

2.

3.

Osoby odpowiedzialne

.....

Potrzebne zasoby

.....

Partnerzy

.....

Termin

.....

Jak sprawdzimy rezultat?

.....

26. Priorytety – nie można zrobić wszystkiego

Samorząd może otrzymać wiele zgłoszeń.

Nie wszystkie można zrealizować jednocześnie.

Matryca priorytetów

Oceń każdą inicjatywę w skali 1-5.

Kryterium	Ocena
Znaczenie dla uczniów	
Liczba osób, których dotyczy	
Pilność	
Możliwość wpływu samorządu	
Wykonalność	
Dostępne zasoby	
Korzyść dla wspólnoty szkolnej	

Wysoki wynik nie oznacza automatycznie, że projekt musi zostać wybrany.

Matryca pomaga uporządkować dyskusję.

27. Uczniowski budżet partycypacyjny

Jeżeli szkoła może przeznaczyć określoną kwotę na projekty uczniowskie, warto wykorzystać ją jako praktyczne narzędzie współdecydowania.

Proces może obejmować:

1. określenie budżetu;
2. ogłoszenie zasad;
3. zgłaszanie projektów;
4. sprawdzenie wykonalności;
5. prezentację propozycji;
6. kampanię informacyjną;
7. głosowanie;
8. realizację;
9. rozliczenie rezultatów.

Przykładowe kryteria projektu

Projekt:

- służy społeczności szkolnej;
- jest zgodny z zasadami szkoły;
- mieści się w budżecie;
- jest możliwy do realizacji;
- nie narusza praw innych osób;
- nie służy wyłącznie bardzo wąskiej grupie bez uzasadnienia.

28. Karta projektu do budżetu uczniowskiego

Nazwa projektu

.....

Co chcemy zrobić?

.....

Jaki problem rozwiązujemy?

.....

Kto skorzysta?

.....

Szacunkowy koszt

.....

Gdzie projekt zostanie zrealizowany?

.....

Dlaczego warto go poprzeć?

.....

29. Spotkanie z dyrekcją

Skuteczne reprezentowanie uczniów wymaga przygotowania.

Przed spotkaniem warto ustalić:

- czego dotyczy sprawa;
- jakie są fakty;
- jakie jest stanowisko uczniów;
- czego oczekuje samorząd;
- jakie rozwiązania proponuje;
- jakie mogą pojawić się zastrzeżenia;
- gdzie możliwy jest kompromis.

Podczas spotkania

Warto:

- mówić konkretnie;
 - przedstawiać dane;
 - słuchać odpowiedzi;
 - notować ustalenia;
 - nie traktować odmowy jako końca rozmowy;
 - pytać o możliwe rozwiązania alternatywne.
-

30. Narzędzie: Przygotowanie do rozmowy z decydentem

Nasza sprawa

.....

Najważniejsze fakty

.....

Czego oczekujemy?

.....

Nasze argumenty

1.

2.

3.

Jakie zastrzeżenia mogą się pojawić?

.....

Możliwy kompromis

.....

O co chcemy zapytać?

.....

31. Co zrobić, gdy odpowiedź brzmi „nie”?

Nie każda propozycja samorządu może zostać przyjęta.

Odmowa może wynikać z:

- prawa;
- bezpieczeństwa;
- kosztów;
- braku zasobów;
- ograniczeń organizacyjnych;
- innych zobowiązań szkoły.

Warto wtedy zapytać:

Dlaczego nie?

Który element jest niemożliwy?

Czy można zmienić propozycję?

Czy istnieje rozwiązanie częściowe?

Co musiałoby się zmienić, aby pomysł był możliwy?

Odpowiedzialne uczestnictwo obywatelskie polega również na rozumieniu ograniczeń.

32. Komunikacja samorządu

Uczniowie powinni wiedzieć:

- czym zajmuje się samorząd;
- jakie sprawy zostały zgłoszone;
- jakie decyzje podjęto;
- co udało się osiągnąć;
- czego nie udało się zrobić;
- dlaczego;
- jak można zgłosić własny pomysł.

Komunikacja nie powinna ograniczać się do publikowania zdjęć z wydarzeń.

Powinna również pokazywać proces reprezentowania uczniów.

33. Zasada: Zapytaliśmy – odpowiadamy

Jeżeli samorząd zbiera opinie uczniów, powinien zawsze wrócić z informacją o rezultacie.

Przykład:

„W ankiecie dotyczącej przestrzeni podczas przerw wzięło udział 364 uczniów. Najczęściej zgłaszano potrzebę dodatkowych miejsc do siedzenia. Przedstawiliśmy wyniki dyrekcji. Ustalono, że do końca miesiąca zostaną sprawdzone możliwości ustawienia dodatkowych siedzisk na drugim piętrze. Poinformujemy Was o wyniku.”

To buduje zaufanie.

Brak informacji po konsultacji może powodować przekonanie, że udział uczniów nie ma znaczenia.

34. Narzędzie: Miesięczne sprawozdanie samorządu

W tym miesiącu uczniowie zgłosili:

.....

Zajęliśmy się:

.....

Udało się:

.....

Nadal pracujemy nad:

.....

Nie udało się:

.....

Dlaczego?

.....

W kolejnym miesiącu:

.....

Jak zgłosić sprawę?

.....

35. Konflikt w samorządzie

Różnica zdań w zespole jest naturalna.

Może dotyczyć:

- priorytetów;
- podziału obowiązków;
- sposobu komunikacji;
- konkretnych projektów;
- relacji z nauczycielami lub dyrekcją.

W konflikcie warto oddzielić:

osobę od problemu.

Zamiast:

„Nigdy niczego nie robisz.”

lepiej:

„Ustaliliśmy, że przygotujesz ankietę do piątku, ale nie została przygotowana. Musimy ustalić, jak rozwiązać ten problem.”

36. Procedura rozwiązywania konfliktu

1. Nazwij problem

Co konkretnie się wydarzyło?

2. Poznaj perspektywy

Jak każda strona widzi sytuację?

3. Oddziel fakty od ocen

Co wiemy?

Co interpretujemy?

4. Określ potrzeby

Czego potrzebują strony?

5. Poszukaj rozwiązania

Jakie opcje są możliwe?

6. Ustal działanie

Kto zrobi co i kiedy?

37. Reprezentacja czy popularność?

Przedstawiciel samorządu nie reprezentuje wyłącznie:

- własnej klasy;
- znajomych;
- osób, które na niego głosowały;
- własnych zainteresowań.

Po wyborze reprezentuje społeczność uczniowską.

Oznacza to konieczność zadawania sobie pytania:

Czy moje własne zdanie jest takie samo jak stanowisko uczniów, których reprezentuję?

Jeżeli nie – przedstawiciel powinien umieć oddzielić oba stanowiska.

38. Studium przypadku: Chcemy dłuższych przerw

Uczniowie domagają się wydłużenia wszystkich przerw.

Samorząd ma przedstawić sprawę dyrekcji.

Zadanie

Zamiast od razu przygotowywać postulat, zaplanuj działania.

Sprawdź:

- ilu uczniów rzeczywiście popiera zmianę;
- dlaczego chcą dłuższych przerw;
- których przerw problem dotyczy;
- jakie konsekwencje miałyby zmiana;
- czy wydłużyłby się dzień nauki;
- jakie stanowisko mają nauczyciele;
- czy istnieje rozwiązanie alternatywne.

Pytanie

Czy rolą samorządu jest przekazać każde żądanie uczniów, czy pomóc przekształcić je w odpowiedzialną propozycję?

39. Studium przypadku: Dzień bez pytania

Znaczna grupa uczniów chce wprowadzenia raz w miesiącu „dnia bez pytania”.

Pomysł zdobywa dużą popularność.

Nauczyciele argumentują, że utrudni to realizację zajęć i ocenianie.

Zadanie

Przygotuj proces rozwiązania sprawy.

Uwzględnij:

- konsultację uczniów;
 - stanowisko nauczycieli;
 - różne warianty;
 - możliwy kompromis;
 - sposób sprawdzenia, czy rozwiązanie działa.
-

40. Studium przypadku: Samorząd czy organizator imprez?

Nowo wybrany samorząd przygotował plan:

- Halloween;

- mikołajki;
- pocztę walentynkową;
- dzień piżamy;
- szkolny talent show.

Nie zaplanował żadnych konsultacji, spotkań z klasami ani działań dotyczących problemów uczniów.

Pytania

- Czy jest to źle działający samorząd?
- Jakich funkcji brakuje?
- Które z planowanych działań warto zachować?
- Co należy dodać?
- Jak zbudować równowagę między integracją a reprezentacją?

41. Studium przypadku: Popularny projekt

Samorząd dysponuje 10 000 zł.

W głosowaniu uczniowie wybierają zakup dużego ekranu do wspólnej przestrzeni.

Po głosowaniu okazuje się, że część uczniów zwraca uwagę na brak podstawowych udogodnień dla osób z ograniczoną mobilnością.

Pytania

- Czy wynik głosowania powinien automatycznie przesądzić sprawę?
- Czy wszystkie potrzeby mają ten sam charakter?
- Czy część budżetu powinna być wcześniej przeznaczona na określone potrzeby?
- Jak pogodzić głosowanie większości z odpowiedzialnością za całą wspólnotę?

42. Ewaluacja pracy samorządu

Samorząd powinien oceniać nie tylko liczbę zorganizowanych wydarzeń.

Warto sprawdzać:

- czy uczniowie znają swoje przedstawicielstwo;
- czy zgłaszają problemy;
- czy uczestniczą w konsultacjach;
- czy samorząd odpowiada na zgłoszenia;
- ile spraw udało się doprowadzić do decyzji;
- czy uczniowie otrzymują informację zwrotną;
- czy w działaniach uwzględniono różne grupy;
- czy współpraca z dyрекcją i nauczycielami działa.

43. Roczna karta rezultatów

Najważniejsze potrzeby zidentyfikowane w tym roku

.....

Liczba przeprowadzonych konsultacji

.....

Najważniejsze sprawy przedstawione dyrekcji

.....

Zrealizowane projekty

.....

Zmiany, do których przyczynił się samorząd

.....

Sprawy nierozwiązane

.....

Dlaczego?

.....

Czego nauczył się samorząd?

.....

Co powinien kontynuować kolejny skład?

.....

44. Przekazanie samorządu kolejnej kadencji

Demokracja wymaga ciągłości.

Nowy samorząd nie powinien zaczynać każdego roku od zera.

Kończąca kadencję grupa może przygotować:

- listę rozpoczętych spraw;
- kontakty do partnerów;
- wyniki ankiet;
- niezrealizowane projekty;
- najważniejsze wnioski;
- opis skutecznych narzędzi;
- informacje o trudnościach.

Karta przekazania

Kontynuujcie

.....

Tego nie zdążyliśmy zakończyć

.....

To działało dobrze

.....

Tego nie warto powtarzać

.....

Najważniejsza rada dla kolejnego samorządu

.....

45. Karta samooceny członka samorządu

Oceń każde stwierdzenie w skali od 1 do 5.

1 – zdecydowanie nie

5 – zdecydowanie tak

- Potrafię reprezentować opinię innych, nawet jeśli sam mam inne zdanie.
- Potrafię rozpoznać problem społeczności szkolnej.
- Potrafię zebrać opinie uczniów.
- Potrafię przygotować konkretną propozycję.
- Potrafię rozmawiać z osobami podejmującymi decyzje.
- Potrafię uzasadnić stanowisko.
- Potrafię współpracować z osobami o innych poglądach.
- Potrafię szukać kompromisu.
- Potrafię przyjąć odmowę i szukać innego rozwiązania.

- Potrafię rozliczyć się z podjętych działań.
 - Czuję odpowiedzialność za uczniów, których reprezentuję.
-

46. Karta samooceny samorządu

Odpowiedz:

Czy częściej organizujemy wydarzenia czy rozwiązujemy problemy uczniów?

.....

Czy wiemy, czego potrzebują uczniowie?

.....

Czy potrafimy pokazać, skąd to wiemy?

.....

Czy konsultujemy ważne decyzje?

.....

Czy informujemy o rezultatach?

.....

Czy reprezentujemy również osoby, które rzadko zabierają głos?

.....

Czy potrafimy wskazać konkretne zmiany, do których doprowadziliśmy?

.....

47. Model działania samorządu

Przy każdej ważniejszej sprawie samorząd może korzystać z jednego schematu:

1. SŁUCHAMY

Co mówią uczniowie?

2. SPRAWDZAMY

Jakie są fakty?

3. ANALIZUJEMY

Kogo dotyczy problem i kto może go rozwiązać?

4. PROPONUJEMY

Jakie rozwiązanie jest możliwe?

5. KONSULTUJEMY

Czy uczniowie je popierają?

6. ROZMAWIAMY

Kto musi podjąć decyzję?

7. DZIAŁAMY

Kto odpowiada za realizację?

8. INFORMUJEMY

Co się wydarzyło?

9. OCENIAMY

Czy działanie przyniosło rezultat?

48. Samorząd jako laboratorium demokracji

Samorząd uczniowski nie musi mieć wpływu na każdą decyzję podejmowaną w szkole, aby być rzeczywistą przestrzenią edukacji obywatelskiej.

Najważniejsze jest, aby uczniowie mieli możliwość doświadczyć całego procesu demokratycznego:

zauważenia problemu, poznania różnych opinii, sformułowania propozycji, rozmowy z osobami podejmującymi decyzję, poszukiwania kompromisu, działania i rozliczenia efektów.

W takim samorządzie uczniowie uczą się, że demokracja nie polega wyłącznie na wyborach.

Polega również na:

- reprezentacji;
- odpowiedzialności;

- uczestnictwie;
- dialogu;
- przejrzystości;
- współpracy;
- poszanowaniu głosu mniejszości;
- gotowości do uzasadniania decyzji.

Najważniejszym pytaniem samorządu nie powinno więc być:

„Co zorganizujemy w tym miesiącu?”

lecz:

„Czego potrzebuje nasza społeczność i co możemy wspólnie zrobić, aby szkoła była lepszym miejscem dla wszystkich?”